

Su meile ir išmintimi

Rūta Gaidamavičiūtė

Kaip rašyti, kad ir po penkiasdešimties ar daugiau metų straipsniai neprarastų savo svorio, kad pasikeitusios istorijos peripetijos ar naujų teorijų mados nenusineštų visos jų vertės?

Žinoma, prieš pusšimtį metų muzikologinę veiklą pradėjusi Danutė Palionytė apie tai negalvojo. Jai rūpėjo rasti savo gyvenimo temą, ištraukti į tuo metu negausų rašančių kolegų būrį, suspėti aprėpti tiek kūrybos, tiek atlikimo barus, išsiaiškinti begalę įdomių su muzika susijusių dalykų. O mums, retrospektyviai grįžtantiems į nelabai seną praeitį, jos tekstuose smagu rasti aiškiais kriterijais pagrįstą būto muzikos gyvenimo vaizdą. Danutė ne tik fiksavo tai, ką įdomaus pateikė kiekviena diena, bet ir kreipė žvilgsnį į ją dominusią istorinę praeitį, kėlė sau su tautos savastimi susijusius kūrybos klausimus ir bandė kitiems į juos atsakyti.

Pokario laikotarpiu lietuvių muzikologai iš pradžių buvo griežtai skirstomi į teoretikus, istorikus ir etnomuzikologus. Palionytė turi ir vieniems, ir kitiems būdingų bruožų. Ji kruopščiai tyrinėja išlikusią medžiagą apie senuosius mūsų kultūros bei išėivijos veikėjus, tiek pat kompetentingai gali pagrįsti visus simfonijos formų porūšius, nustatyti, kas būtent kūrinio melodikai ar harmonijai teikia savitumo. Ir tai nestebina, nes konservatoriją (dab. Lietuvos muzikos ir teatro akademija) ji baigė 1961 m. (Juozo Gaudrimo muzikos istorijos kl.), 1975–1979 m. tobulinosi Leningrado (dab. Sankt Peterburgas) Teatro, muzikos ir kino instituto neakivaizdinėje aspirantūroje, 1982 m. apgynė menotyros kandidato disertaciją „Šiuolaikinė lietuvių tarybinė simfonija (1965–1975)“ (1993 m. mokslininkė nostrifikuota humanitarinių mokslų daktare), o vėliau dvidešimt metų (1985–2005) dirbo Muzikos teorijos katedroje. Kaip lydinčioji tema ne kartą prasimuša etninės muzikos pažinimo bei vertinimo gaida, ypač ryškiai atsiskleidusi muzikologės studijose apie senąsias giesmes; ji neišleidžiama iš akių ir vertinant kompozitorių kūrybą.

Jau ankstyvaisiais darbais D. Palionytė garsėjo kaip Stasio Šimkaus kūrybos specialistė – parašė daugybę straipsnių, išleido keletą knygų¹. Tad iki šiol neturime didesnio S. Šimkaus kūrybos eksperto.

¹ *Stasys Šimkus. Straipsniai, dokumentai, laišakai. Amžininkų atsiminimai.* Vilnius: Vaga, 1967, 495 p. (sudarymas, įvadas); *Stasys Šimkus.* Vilnius: Vaga, 1988, 122 p. (albumo sudarymas, įvadas); S. Šimkus. *Tėve mūsų.* Vilnius: Muzika, 1993, 30 p. (giesmių rinkinio sudarymas, įvadas); *Stasio Šimkaus laišakai žmonai.* Vilnius: Lietuvos kompozitorių sąjunga, 1997, 175 p. (sudarymas, įvadas).

Danutei, matyt, buvo artimas Šimkaus tautinis romantinis nusiteikimas. Net šios rinktinės pavadinimą pasirinko iš jo. Panašiai kaip Algirdas Ambrazas negalėdavo nesureaguoti su didžiule aistra į bandymus kritiškai pasisakyti apie Julijų Juzeliūną, taip ir ji visuomet gina savąsias vertybes. Kaip tai vyksta, puikiai matyti iš publikacijos „Streikai ir vertinimai“. Kaip ir Šimkus, ji įsismelkusias idėjas gynė visu savo veiklos pločiu – knygomis, straipsniais, pasisakymais, vadovaudama studentų darbams. Kaip ir Šimkus, ji gynė „atgauto gimto žodžio skambesį“.

Mokslininkė yra jautri muzikos detalių fiksuotoja ir kartu racionali formų logikos stebėtoja. Ji per natas aiškiai mato kūrinio struktūrą, sugeba iškelti ir apibūdinti esmines kūrinio savybes, tiek pavykusias, tiek ir nelabai. Ji greitai įžvelgia, taikliai charakterizuoja kompozitoriaus stiliaus bruožus (pavyzdžiui, „Kudirka jaučia muzikinės formos sudarymo paslaptis, variantiškai gražiai plėtoja pagrindines temas, moka suteikti joms kontrastą, parinkti atitinkamą foną. Anų laikų populiarų pobūvių muzika, tačiau skoninga, nesunkiai pagrojama, todėl ir pasiekusi savąjį adresatą ir savąjį tikslą. Ypač patraukia tuose Kudirkos kūrinėliuose melodija – grakšti, natūraliai pulsuojanti, kupina tyro jausmo, prakilnumo“²), reikalui esant nebijo pasakyti kritinių pastabų.

Pati Danutė dar 1986 m. vykusio pokalbio metu apie muzikologo pašaukimą yra sakiusi: „Muzikos kūrinyje visada ieškojau (sąmoningai ar nesąmoningai) dvasingumo, humanistinio turinio, tikro meniškumo ir didelio profesinio meistriškumo. Ilgainiui, kaupiantis patirčiai, plėtėsi estetinių poreikių laukas, kito požiūris į kūrinio vertę. Žinoma, keitėsi (t. y. didėjo) ir reikalavimai. Vertinti dažniausiai padėdavo (ir padeda) „šeštasis“ jausmas. O muzikologinės interpretacijos metodai visada priklauso nuo paties kūrinio.“³ Kūrinio autoriaus, atlikėjo vertinimas pirmiau nei savosios impresijos – būdingas tos kartos tyrinėtojų bruožas.

Vėliau mokslininkė itin daug nuveikė gilindamasi į XIX–XX a. Lietuvos muzikos situaciją. Kadangi tautinio judėjimo procesai buvo glaudžiai susiję su muzika, tai čia ryšių randama tiek pasaulietiniuose, tiek bažnytiniuose žanruose. Daug laiko ir įdirbio prireikė sudarant pirmąją muzikos istorijos knygą, skirtą tautinio atgimimo metams (1883–1918), ir rašant jai straipsnius. Žinia, senųjų giesmynų, įvairių kultūrinių draugijų dokumentų studijoms reikia skirti daug laiko, išmanyti kontekstą, juolab kad mūsų muzikologijoje tam laikotarpiui ilgai nebuvo skiriamas reikiamas dėmesys – priešingai, stengtasi sumenkinti jo svarbą.

Kartu su Danute daug kas mielai prisimins ir Vydūną, ir Juozą Kalvaitį, ir Juozą Dryją-Visockį... Kai autorė rašo apie Lietuvos istoriją, matyti, koks brangus jai šis kraštas, kaip skauda dėl visų jo nesėkmių.

2 Iš straipsnio „V. Kudirkos muzikos keliai“.

3 Muzikologo pašaukimas. *Rūta Gaidamavičiūtė. Kūrybinių stilių pėdsakais. Pokalbiai su muzikais.* Vilnius: Lietuvos muzikos ir teatro akademija, 2005, p. 401.

Ilgą kelią kartu nuėjęs ir muzikologijos baruose nemažai nuveikęs Donatas Katkus pabrėžia, kad „Danutė Palionytė ir savo asmenybe, ir kaip profesionalė yra labiausiai pasiaukojusi lietuvių muzikai. Jos darbai nukreipti į mūsų kultūros istoriją. Ta ištikimybė Kompozitorių sąjungai ir mūsų muzikams verta didžiausios pagarbos. Ji mums, visiems muzikams, savas žmogus. Ką reikia daryti, ji viską ir daro.“⁴ Pareigos supratimas ankstesnėms kartoms buvo tvirčiau įskiepytas nei dabartinėms.

Iš ankstyvųjų stambesnių Palionytės darbų minėtinos autorinės ir sudarytos knygos. Greta minėtų, skirtų Stasiui Šimkui, svarbūs jos autoriniai leidiniai – „Valanda su kompozitorium Antanu Račiūnu“ (1970), nedidelio formato „Lietuvos TSR kamerinis orkestras“ (1972).

Daug dėmesio muzikologė skyrė išeivijos reikalams. Vėlyvuuju laikotarpiu, kai jau buvo galima apie tai kalbėti ir pasiekti autentišką medžiagą, ji parašė dvi knygas – apie Julijų Gaidelį („Julius Gaidelis – namų ilgesio dainius“, 2008) ir apie Joną Švedą („Jonas Švedas – egzodo kompozitorius“, 2012). Nemažai dėmesio skirta ir Vytauto Bacevičiaus bei Jeronimo Kačinsko asmenybėms, tad greta Danutės Petrauskaitės ir Jūratės Vyliūtės ji yra viena iš nedaugelio išeivijos muzikinio gyvenimo žinovių.

D. Palionytė yra parašiusi gana daug proginių (jubilejams skirtų) rašinių, bet ir anksčiau, ir naujojoje Lietuvoje pastebėdavo ne tik įžymiuosius, visiems įtinkančius, patinkančius, reklamuojamus autorius, bet ir sėkmės bangų aukščiausios keteros dar nepasiekusius, mažesnius. Štai pirmą kartą mūsų periodikoje „apsilankė“ Čikagoje gyvenanti kompozitorė vienuolė Marija Bernarda (Venskutė), padovanojusi Lietuvai keletą savo parašytų mišių, giesmių, dainų; prabilta ir apie anapus Atlanto išgarsėjusį Darių Lapinską, ne kartą periodikoje buvo aptartas J. Kačinskas, J. Gaidelis, V. Bacevičius, šiltai paminėti kiti lietuvių kultūros už Atlanto puoselėtojai...

Dar noriu atkreipti dėmesį į straipsnius, kurie supažindina su enciklopedinio akiračio anuometinės konservatorijos pedagogu – muzikos istoriku Juliumi Špigelglazu, su kompozitoriaus Antano Rekašiaus „ekstravagancija“, su mūsų Dainų švenčių pažiba Konradu Kavecku. Palionytė neliko skolinga ir savo mieliems bendrakursiams kompozitoriams Algimantui Bražinskui (kai į jį tvieskė pelnytos šlovės spinduliai), nuoširdžiam ir paslaugiam Valentinui Bagdonui, gabiam ir populiariam muzikui Teisučiui Makačiniui. Pagiriamojo žodžio vertas ir jos sukurtas dvasingas trumpai blykstelėjusios ir savo subtilumu visada išsiskyrusios Konstancijos Brundzaitės portretas.

Mokslininkei būdinga turtinga, vaizdinga kalba, nuosekliai vedama mintis, geras konteksto išmanymas. Personalijoms skirtuose tekstuose gausu taiklių asmens kūrybos charakteristikų (pavyzdžiui, kompozitoriaus žvilgsnis „gerų ketinimų kupinas“, o jo sukurtos melodijos „aiškios, tvirtos, „gaspadoriškos“ arba įsisupusios į švelnias

4 Iš sudarytojos pokalbio su Donatu Katkumi, 2020 02 17.

plagalines skraistes⁵). D. Palionytė moka labai taupiai – keliais sakiniais – charakterizuoti autorių, jo stilių ar atskirą kūrinį. Pavyzdžiui, viename straipsnyje skaitome, kaip tiksliai muzikologė charakterizuoja itin sudėtinga muzikos kalba rašiusio kompozitoriaus Vytauto Bacevičiaus kūrybą⁶.

Polinkį grožiui ir norą rašyti D. Palionytė, matyt, perėmė iš savo mamos – garsios tautodailininkės Marijos Palionienės (rinktinėje rasime ir jai skirtą jautrią publikaciją⁷). Perėmė ir kuklumą, sugebėjimą dirbti neskaičiuojant valandų, vadovautis idealistiniais kriterijais. Šiuos bruožus stengėsi įskiepyti ir savo studentams (be bendrųjų kursų, dėstė ir muzikologams, vadovavo jų diplominiams darbams).

Rašė Danutė ne tik apie kompozitorius. Nemažai publikacijų skirta aktyviems atlikėjams (Virgilijui Noreikai, Giedrei Kaukaitei, kameriniam orkestrui). Atidi detalėms, bet gebanti interpretuoti ir visumą, nepamirštanti nei reiškinių konteksto, nei asmens pastangų raidos ir kartu išlaikanti gyvą santykį su tuo, į ką yra įsigilinus. Ne kiekvienas prisipažintų, kad, tarkim, kalbėti ir rašyti apie asmenį ir jo kūrybą – didelė garbė ir laimė⁸. Nors šie žodžiai buvo pasakyti apie Stasį Šimkų, panašus požiūris jaučiamas ir rašiniuose apie kitus autorius.

Ką D. Palionytė labiausiai vertina muzikologų veikloje, ji ne kartą yra išsakiusi rašydama apie kolegas, pavyzdžiui, apie Algirdą Ambrazą, Vytautą Landsbergį, Oną Narbutienę. Itin įkvepiančiu pavyzdžiu jai buvo etnomuzikologės Jadvygos Čiurlionytės asmenybė.

Labai tiksliai savo kolegę apibūdino muzikologė Jūratė Vyliūtė: „Pirmą kartą Daną Palionytę pamačiau per stojamuosius egzaminus, kai Lietuvos konservatorijos koridoriuose pasirodė „Margarita“: ilgakasė, šviesiaplaukė, melsvu sarafanu, balta palaidine pūstomis rankovėmis. Daug vėliau, kai jau išsiskirstėme į darbo vietas, ji, atstovaujanti muzikologams Kultūros ministerijoje, užėjo į Radijo muzikos redakciją mums bėspėliojant – iš kur toji tema? Aha, Palionytė pasakys. Akimirka pervertusi atmintį, ji tiksliai įvardijo, kurio D. Šostakovičiaus kvarteto, kurios dalies šalutinė... Stipri teoretikė, analitikė! Temų pasirinkimas rodo ją dėmesį telkiant į tautinę muziką: nuo visapusiško Stasio Šimkaus kūrybos apsvaistymo (net keturi leidiniai) – per įsivaizduojamus pokalbius su Antanu Račiūnu – ligi egzodo modernisto (bet svarbiau – „namų ilgesio dainiaus“) Juliaus Gaidelio partitūrų išnarpliojimo. Ir dar – publicistiniai, moksliniai darbai, naujų kūrinių vertinimas, istorijos veikalų redagavimas, sudarymas. Visa tai skaitai neabejodamas autorės išvadomis, teiginiais. Ir skaityti įdomu. Tai ne tarptautiniais posakiais, gausiomis citatomis primargintas frazių rezginys – žodis santūrus, aiškus, įtaigus. Ir tiesus, kas ypač svarbu gilinantis

5 Iš straipsnio apie A. Račiūną „Neišsenkamo gerumo paunksnėje“.

6 Straipsnis „Kūrybinės dvasios aristokratas“.

7 Straipsnis „Pavėluoto džiaugsmo glėbyje“.

8 R. Gaidamavičiūtė. Lietuvių muzikos būties tyrėja. Muzikologei Danutei Palionytei 80. *Muzikos barai*, 2019, Nr. 3–4, p. 38–41.

Danutė Palionytė (kairėje) su prof. Jadvyga Čiurlionyte ir Vytautu Narmontu.
1981 m. birželio 13 d.

į ano, sudėtingojo, laikmečio rašinius, kai mintys skęsdavo prisitaikėliško tvane. Jai nereikia taikyti savo tekstų prie santvarkos ir ideologijos. Jie brangūs kaip švarios sąžinės balsas.“⁹

O visai neseniai kompozitorius Jurgis Juozapaitis laiške Palionytei rašė: „Mie-la Dana, labai malonu, kad išeis tavo straipsnių knyga. Labai džiaugiuosi. Turbūt neįsivaizduoji, kiek daug jie davė man, jaunam kompozitoriui. Jie skatino atkreipti dėmesį į trūkumus ir buvo akstinas tolesnei kūrybai.“¹⁰

Muzikologės branda jaučiama net ir ankstyvuosiuose Danutės tekstuose. Dar 1964 m. rašytoje respublikinio jaunųjų atlikėjų perklausos-konkurso apžvalgoje rasi-me daug pagrįstos kritikos, rodančios, kad autorė ir girdi, ir supranta, ką girdi. Cha-rakterizuodama autorių ar kūrinių ji dažniausiai nurodo ir argumentus – „taip yra to-dėl“, tęsia priežasčių, priemonių ar kitų sąlygų įtakos, svarbos analizę. Ji pastebi, kai kūrinyje būna „vidumi sušildytas“ (apie J. Tamulionio „Dienoraštį“¹¹), ar praplečia iki tol buvusias įvardytas vertes („naujieji kūriniai išmokė kompozitorių kitaip girdėti laiką, suvokti skambėjimo erdvės paslaptis, kitaip matyti muzikinę spalvą ir jausti visumos intonaciją“ (apie B. Kutavičiaus „instrumentinį teatrą“¹²).

Skaitydamas Danutės tekstus visada jauti, kaip ji palaiko tuo metu svariai dirbu-sius autorius. To palaikymo tada reikėjo ne tik kaip žmogui trūkstamo gero žodžio, bet ir kaip atramos priešinantis vyravusiai politinei konjunktūrai, kuri iškeldavo anaip tol ne meniniais kriterijais pasižymėjusius darbus.

Kaip kūrybai, taip ir kitai veiklai svarbiausias yra vidinis poreikis, kai rašai ne to-dėl, kad kažkas užsakė ar reikia taškų pedagoginei karjerai, o todėl, kad rūpi, skauda, kad manai pagerinsiąs pasaulį. Tai tarsi kokia kultūrinė pedagogika plačiąja prasme.

Skaitant vieno muzikologo rašytus didesnės apimties tekstus matyti, kaip juose netiesiogiai atsispindi ne tik autoriaus mąstymas, bet ir to meto aktualijos, vertini-mai, reikalavimai. Tais atvejais, kai susikerta tiriamojo objekto (Račiūno) ir artimos, ilgai gilintos temos (simfonizmo) aspektai, gimsta išties etaloniniai išsamių ir kvali-fikuotų tekstų pavyzdžiai (pvz., straipsnis „Simfoninės autobiografijos keliais“).

Per save perleidusi daugiau nei amžių aprėpiančią lietuviškos muzikos vyksmą, Danutė tarsi sujungia skirtingų kartų kūrėjų siekius išlaikyti savitą gaidą tokioje margoje kultūrinėje apsuptyje. Panašiai kaip poetas Marcelijus Martinaitis, ji galėtų pasakyti, kad savo rašymu bando „susieti senuosius kodus su šiuolaikiška patirtimi, kitaip kultūra tampa pakibusi ir niekam nereikalinga“¹³.

9 Iš Jūratės Vyliūtės sudarytosios prašymu specialiai šiai knygai parašyto D. Palionytės apibūdinimo, 2019 12 16.

10 Iš J. Juozapaičio laiško D. Palionytei (2021 m. gruodis).

11 Straipsnis „Pagavęs savąjį stebuklą paukštę...“

12 Straipsnis „Kerinčios ramybės ir tikrumo ūksmėj“.

13 Marcelijus Martinaitis. *Gyvenimas į praeitį: prisiminimų atšvaitai*. Sudarė ir parengė A. Rybelis. Vilnius: Margi raštai, 2018, p. 186.

Prie daugelio Danutės tekstų bus grįžta kada kam reikės, kiekvienam skirtingai. Tuos tekstus sieja sąžiningai kaupta medžiaga. Autorės atida ir dėmesys padės pajusti, kodėl vieni ar kiti reiškiniai iškilo, kodėl iki šiol liko svarbūs. Formuodama nuomonę apie jau istorija tapusių reiškinių svarbą ar pati dar tik besistengdama suvokti naujų kūrinių poveikio mįsles, autorė patraukia sąžininga pozicija.

Beveik visų D. Palionytės amžininkų tyrėjų dalia – būti pirminių šaltinių metraštininkais su slapta užduotimi pridengti nuo valdžios tai, kas pernelyg modernu, ar dėmesio doze (šabloniniais, klišniniais, turinio netekusiais epitetais) netiesiogiai paliudyti rašomų niekalų vertę. Tai patoso nuvainikavimo, paslėptos tiesos strategija. Tos kartos muzikologams buvo svarbu atpažinti ir palaikyti neišprievertautos kūrybos galimybes, jų nuokrypį nuo įprastų „maršrutų“, nusistovėjusių praktikų griovimą.

Muzikologų bendruomenės lauko mažumas, be to, tų pačių autorių išsiskaidymas pagal domėjimosi sritis ar grupinius interesus, asmenines simpatijas ir kitokius kriterijus, jų darbo intencijas vėliau padarė nelengvai atsekamas. Tačiau ir iš užsakyto straipsnio gali justis, ar pačiam autoriui svarbu tai, į ką jis gilinasi. Tarp tų, kurie klausė šiuolaikinės muzikos ir kuriems ji buvo svarbi, D. Palionytė užima garbingą vietą.

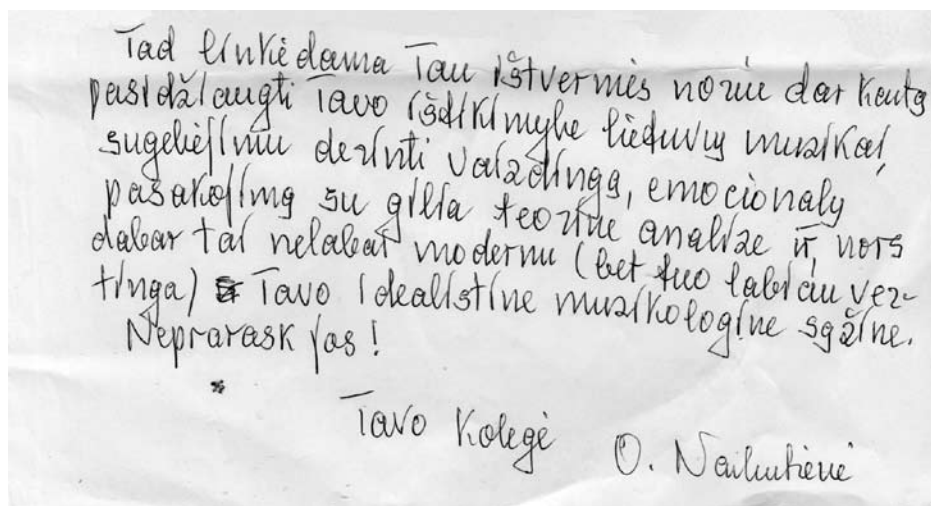
Idealybės matmuo, pakylėta pozicija mokslininkę artina prie pasišventusių tarpukario Lietuvos asmenų. Mokslininkė ne kartą buvo įvertinta. Ji pelnė V. Landsbergio fondo apdovanojimą už fundamentalius lietuvių muzikos tyrimus („Lietuvos muzikos istorija. I knyga“, 2003) ir O. Narbutienės premiją už egzilio lietuvių muzikos tyrinėjimus („Julius Gaidelis – namų ilgesio dainius“, 2008).

Ona Narbutienė, minėdama savo kolegės D. Palionytės sukaktį, 2006 m. parašė jai viešą laišką¹⁴, kuriame, be kita ko, išskyrė idealistinę muzikologinę sąžinę ir palinkėjo jos neprarasti.

Iki pačios brandos Danutė išlaikė jaunatvišką maksimalizmą, sąžiningumą ir stropumą. Be bendro pozityvaus nusiteikimo tiek senųjų muzikų, tiek dabarties kūrėjų atžvilgiu, ji suranda daugybę neskelbtos medžiagos, ją kryptingai iškelia, motyvuoja ir, taip užpildžiusi tam tikrą nežinomos istorijos dalį, vieną po kitos šalina baltąsias dėmes. Pietistinis požiūris į senąją kultūrą, visapusiškas lietuvybės idėjos palaikymas ir puoselėjimas kelia pagarbą. Kartu su kolege ir jos perfrazuotais Justino Marcinkevičiaus žodžiais galima tarti, kad „muzikoje turi likti ne rankų, o širdies šešėlis“. Tos širdies nepagailėta visuose jos darbuose.

Visą gyvenimą tyrinėtoja ypač angažuotai gilinosi į su tautiškumu susijusius reikalus. Ji labai vertino kitų nusiteikimą dirbti „vardan tos Lietuvos“ ir pati kiek galėjo dirbo. Tai buvo sąmoninga jos kultūrinės rezistencijos forma – tiek palaikyti menkai valdžios toleruojamus autorius, tiek mėginti iškelti kuo daugiau nevertinamos ir neskatintamos tirti istorijos faktų.

14 O. Narbutienė. Laiškas kolegei Danai Palionytei. *Čekija-Lietuva*, Vilnius, 2006, p. 139–141.

Muzikologės
O. Narbutienės
viešo laiško
D. Palionytei
fragmentas (2006)

*Tad linkėdama Tau ištvėrėms noriu dar kartą pasidžiaugti Tavo ištikimybe lietuvių muzikai, sugebėjimu derinti vaizdingą, emocionalią pasakojimą su gilia teorine analize ir, nors dabar tai nelabai modernu (bet tuo labiau vertinga), Tavo idealistine muzikologine sąžine.
Neprarask jos!*

Tavo kolegė

O. Narbutienė

Rinktinę „Kad žydėtų muzikos gėlynai“ sudaro šeši skyriai. Pirmame („Šimkiada“) sudėta skirtingais laikotarpiais D. Palionytės aktualizuota medžiaga. Čia skirtingais rakursais išnyra S. Šimkaus įvairialypė kūryba ir veikla. Muzikologė žavėjo jos mėgstamo kompozitoriaus tikslas carinėje ir pocarinėje Lietuvoje žūtbut skleisti kuo gražiausias dainas, kuo atkakliau siekti aukštesnio išsimokslinimo, puoselėti savitumą.

Antrame („Kasdienė duona – gyvoji muzika“) rasime straipsnius apie atskirus kūrinius, jų grupes, sceninės muzikos recenzijas ir pan. Muzikologė komentuoja gyvai skambėjusią muziką: aptaria įsiminusius kūrinius, gilinasi į specifinius jų raiškos elementus, architektoniką, kontekstus, sudėtingus garsinių srautų vingius. Paminėsiu vos porą ryškesnių analitinių straipsnių – apie J. Juozapaičio simfoniją *Rex*, apie F. Bajoro oratoriją „Varpo kėlimas“. Skyriuje aptariami kai kurie mūsų sceniniai opusai. Čia taip pat rasime straipsnį apie poetinio žodžio ir muzikinės intonacijos ryšį ir sąveiką.

Trečias skyrius – muzikos kūrėjų, mokytojų ir kolegų portretai, siluetai. Nelengva juos „tapyti“ žurnalo, savaitraščio, juolab laikraščio skiltyse. Vieni jų išsiskiria stambesniais potėpiais, kiti labiau detalizuoti.

Ketvirtame skyriuje („Iš praeities“) matome daug garsių mūsų praeities kultūros ar su ja susijusių vardų: Vydūnas, Vincas Kudirka, Albertas Storosta, Juozas Kalvaitis. Čia aptariama senoji bažnytinė muzika, katalikiški XIX a. giesmynai...

Svarbią rinktinės dalį užima penktas skyrius („Muzikologinių knygų atvartai“), skirtas knygų recenzijoms. Jame iš daugelio recenzijų dvelkia pozityvus autorės nusistatymas, taikliai akcentuojami reikšmingi kolegų laimėjimai, pvz., muzikos kritiko ir dirigento Algimanto Kalinausko knygos „Ataidai“ recenzija, plačiai aprašyta solidi ir išsami Vidos Bakutytės studija „Vilniaus miesto teatras: egzistencinių pokyčių keliu. 1785–1915“. Tikėtina, kad toks recenzavimo įvairiais rakursais stilius ne tik praplečia patį recenzijos žanrą, bet ir priartina skaitytojus prie svarbių mūsų praeities kultūros puslapių.

Šeštas skyrius („Apie muzikinius ryšius“) – žurnalistinio pobūdžio. Jame greta momentinio įspūdžių fiksavimo rasime ir platesnių įžvalgų. Tai tyrėjos įspūdžiai iš muzikų suvažiavimų, bienalių, konferencijų, svetur lankytų koncertų. Šie rašiniai netiesiogiai byloja ir apie mūsų kultūros vertinimą. Kiek netikėtai šiame skyriuje „suskamba“ straipsnis apie norvego E. Griego kūrybos ir mūsų liaudies dainų sąsajas; čia taip pat atskleidžiamos čekų muzikos klasiko A. Dvořáko lietuviškos paskatos. Nedaug kas žino, kad čekų kompozitorius yra parašęs „Penkias dainas vyrų balsams pagal lietuvių liaudies dainų žodžius“ (jos publikuotos Prahėje 1890 m.).

Rinktinės „Kad žydėtų muzikos gėlynai“ pabaigoje pateiktas D. Palionytės ir šios knygos iniciatorės bei sudarytojos pokalbis atverčia ne vieną autorės asmeninio ir visuomeninio gyvenimo puslapį; juos pagyvina nuotraukose užfiksuotos muzikologės gyvenimo akimirkos.

Trumpa Palionytės muzikologijos barų apžvalga liudija, kad kolegę domino visos muzikinio gyvenimo apraiškos. Vienas ji aukštino, taikliai aprašė, kėlė, dėl jų jaudinosi, norėjo, kad garsų meno pasaulyje daug kas būtų kitaip ir visada geriau, o kitas prisimindavo tik retkarčiais. Tenka tik apgailestauti, kad dėl ribotos apimties į šią knygą nepateko stambūs jos darbai, mokslinės studijos (tai sudarytų dar kelis tomus). Nereikėtų pamiršti ir pedagoginiams tikslams skirtų Palionytės darbų. Visa nagrinėjamų temų įvairovė atsispindi mokslininkės bibliografijoje.

Nemažai čia publikuojamų straipsnių autorė koregavo: eliminavo pasikartojimus, pernelyg smulkmeniškus pastebėjimus, daugiažodžiavimo atvejus, patikslino vieną kitą formuluotę, todėl kai kur greta publikacijos datos laužtiniuose skliaustuose pažymėta jos korekcijos data. Kai kurie straipsniai siekiant autentiškumo pateikiami iš mašinosraščio.

Sudarytoja dėkoja visiems, prisidėjusiems prie rinktinės parengimo. Ypatinga padėka Lietuvos kompozitorių sąjungos Muzikos fondui, inicijavusiam finansinę paramą knygos leidybai.